

संघीय संसद
प्रतिनिधि सभा
शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति सचिवालय
सिंहदरवार, काठमाडौं ।

फोन नं.- ०१ ४२११८६५

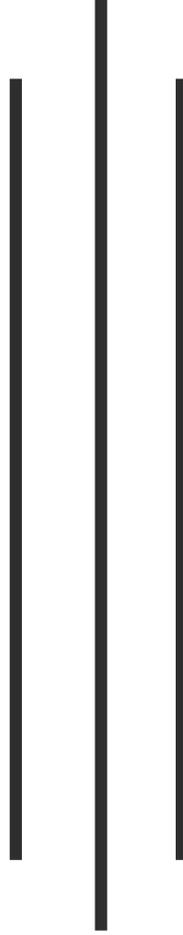
email:education.health.c@gmail.com

URL: <https://hr.parliament.gov.np>

संघीय संसद
प्रतिनिधि सभा
शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति सचिवालय

सिंहदरवार, काठमाडौं ।

फोन नं.- ०१ ४२११८६५

email:education.health.c@gmail.com

URL: <https://hr.parliament.gov.np>

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति

१. मा. जयपुरी घर्ती	सभापति
२. मा. अञ्जना विशंखे	सदस्य
३. मा. उपेन्द्र यादव	सदस्य (मिति २०७६/१०/२१)
४. मा. उमाकान्त चौधरी	सदस्य
५. मा. उमेश श्रेष्ठ	सदस्य
६. मा. एकवाल मिया	सदस्य
७. मा. खगराज अधिकारी	सदस्य
८. मा. गगनकुमार थापा	सदस्य
९. मा. गिरिराजमणि पोखरेल	सदस्य (मिति २०७७/१२/३०)
१०. मा. चित्रलेखा यादव	सदस्य
११. मा. जीवनराम श्रेष्ठ	सदस्य
१२. मा. तिल बहादुर महत	सदस्य
१३. मा. दुलारीदेवी खत्वेनी	सदस्य
१४. मा. नबिना लामा	सदस्य
१५. मा. नमिताकुमारी चौधरी	सदस्य
१६. मा. नारायणप्रसाद मरासिनी	सदस्य
१७. मा. भैरवबहादुर सिंह	सदस्य
१८. मा. मनकुमारी जि.सी.	सदस्य
१९. मा. मानबहादुर विश्वकर्मा	सदस्य
२०. मा. योगेशकुमार भट्टराई	सदस्य (मिति २०७७/१२/३०)
२१. मा. रेखाकुमारी झा	सदस्य
२२. मा. विद्या भट्टराई	सदस्य (मिति २०७६/१०/२४)
२३. मा. सरिता न्यौपाने	सदस्य
२४. मा. सुरेन्द्र कुमार यादव	सदस्य (मिति २०७६/१०/२१)
२५. मा. सुरेशकुमार राई	सदस्य
२६. मा. हित बहादुर तामाङ	सदस्य

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति सचिवालय

१. श्री पुष्पप्रकाश खनाल	समिति सचिव
२. ई. विष्णु चौधरी	शाखा अधिकृत
३. श्री रूपक पाण्डे	नायब सुब्बा
४. श्री रोशनी राना मगर	कार्यालय सहयोगी

मन्तव्य

सम्माननीय सभामुख महोदय,

प्रतिनिधि सभाको नियमावली, २०७५ बमोजिम गठन भएको शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको वार्षिक प्रतिवेदनमा समितिको परिचय, गठन प्रक्रिया, काम कर्तव्य र अधिकार, बैठकका निर्णयहरू, समितिले सम्बन्धित मन्त्रालय र सरकारलाई दिएको निर्देशन र सुझावहरू, समितिका उपलब्धिहरू र देखिएका समस्याहरू समेटिएर यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

प्रतिनिधि सभाको काम कारवाहीहरूलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न सहयोग पुऱ्याउने, नेपाल सरकारलाई संसद र जनताप्रति उत्तरदायी बनाउने, सरकारले गरेका काम कारवाहीहरूको अनुगमन मूल्यांकन गरी निर्देशन र सुझाव दिने, विधेयकहरूमाथि छलफल गरी निष्कर्षमा पुऱ्याउनेलगायतका कार्यहरू यस समितिले गर्दै आएको छ । यस शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको कार्य क्षेत्र भित्र शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय र यूवा तथा खेलकुद मन्त्रालय पर्दछन् । हाल यस समितिमा पदेन सदस्यवाहेक २४ जना माननीय सदस्यहरू रहनुभएको छ । शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको गत आर्थिक वर्षका १३ वटा बैठकहरू र यस वर्षका २१ वटासमेत गरी हालसम्म १२८ वटा बैठकहरू सम्पन्न भएका छन् ।

सम्माननीय सभामुख महोदय,

शिक्षा र स्वास्थ्य प्रत्यक्ष रूपमा जनतासँग जोडिएको क्षेत्र भएकोले समितिले सोही मर्म र भावनाअनुरूप आफ्नो काम कारवाहीहरूलाई अगाडि बढाइरहेको छ । कोभिड १९ र संसद विघटनका कारण समितिका अन्य कामकारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन नसके पनि कोभिड-१९ का बिरामीको उपचार र नन् कोभिड बिरामीको उपचारमा यस शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिले विशेष भूमिका खेलेको छ । कोभिड-१९ को महामारीको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी उक्त संक्रमणको पहिचान, रोकथाम, नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यले शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको २०७७ भाद्र ९ गतेको निर्णयानुसार यस समितिअन्तर्गत मा. जीवनराम श्रेष्ठको संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय “कोभिड-१९ को सम्बन्धमा सरकारले गरेका कामकारवाहीको अनुगमन उपसमिति” गठन गरियो । सरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्थलगत अध्ययन तथा अनुगमन गरी क्वारेन्टाइन र आइसोलेसन सेन्टरको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन, भेन्टीलेटर, आइ.सी.यू., अक्सिजन सिलिण्डरलगायतका स्वास्थ्य सामग्रीहरू र जनशक्तिको व्यवस्थापन, आम जनतालाई सरल र प्रभावकारी रूपमा खोप वितरण गर्न, मृगौला रोगको उपचारका लागि डायलिसिस र प्रत्यारोपणलाई सहज र सरल ढंगले उपचार गर्न लगायतका विषयमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई निर्देशन दिइएको थियो । मिति २०७९ जेठ २१ र २२ गते मृगौला रोगसम्बन्धी दुईदिने अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

संक्रमणकालमा विद्यार्थीहरूको पठनपाठनलाई प्रभावकारी र नियमित गर्न अनलाइन, टेलिभिजन र रेडियोलगायतका माध्यमहरूको प्रयोग गरी पठनपाठन गराउन, स्वास्थ्यका मापदण्ड प्रयोग गरी परीक्षाहरू नियमित र व्यवस्थित गर्न, संक्रमणकालमा ईञ्जिनियरिङ कलेजहरूमा अन्य क्रियाकलापहरू नभएकोले पढाइ शुल्कमात्र लिन, चीनमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले चीनमा नै पढाउन सरकारले कूटनीतिक पहल गर्न, नोबल मेडिकल कलेजमा अध्ययनरत विद्यार्थीका समस्याहरू समाधान गरी पठनपाठन नियमित गर्न, माध्यमिक तहको पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा ढिलासुस्ती भई विद्यार्थीहरू पठनपाठनबाट बञ्चित हुने अवस्था आएकोले बैकल्पिक व्यवस्था गरेर भएपनि तत्कालै अपुग पाठ्यपुस्तक छपाई विद्यार्थीसमक्ष पुऱ्याउन लगायतका विषयमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई निर्देशन दिइएको थियो । समितिले विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार, शिक्षक दरबन्दी, शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि, विश्वविद्यालयका समस्याहरू र चिकित्सा शिक्षामा देखिएका समस्या लगायतका विषयमा मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गर्दै बेलाबेलामा निर्देशन तथा सुझावहरू दिएको थियो । यस समितिले बेलाबेलामा दिएका निर्देशन तथा सुझावहरूको सफल कार्यान्वयनबाट कोभिड-१९ को महामारीबाट हुने क्षति कम हुनुका साथै शिक्षा र स्वास्थ्यका क्षेत्रमा देखिएका वेथितिहरूको अन्त्य हुनेमा विश्वास लिएको छु । यस समितिले दिएका सुझाव र निर्देशनलाई सरकारले गम्भीरतापूर्वक आत्मसाथ गरी कार्यान्वयन गर्नेछु भन्ने शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति अपेक्षा गर्दछु ।

अन्त्यमा, समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिनुहुने र सद्भाव जनाउनुहुने सम्माननीय सभामुखज्यू, समितिका कामकारवाहीलाई प्रभावकारी बनाउन सक्रिय भूमिका निभाउनुहुने शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिका माननीय सदस्यहरू, समितिको आमन्त्रणलाई स्वीकार गरी समितिको बैठकमा उपस्थित हुनुहुने माननीय मन्त्रीज्यूहरू, संघीय संसद सचिवालयका महासचिव, सचिवहरू, सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिवलगायतका पदाधिकारीहरू, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको सचिवालयमा कार्यरत समिति सचिवलगायत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, स्वकीय सचिवालय, विज्ञानिहरू र मिडियाको माध्यमबाट सहयोग गर्ने सञ्चारकर्मी सबैमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

सम्माननीय सभामुख महोदयको अनुमतिले अब म शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९ सम्मानित सदनसमक्ष पेश गर्दछु । धन्यवाद !

जयपुरी घर्ती

सभापति

मिति २०७९/०३/०१

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति

विषयसूची

विषयबस्तु

पृष्ठसङ्ख्या

परिच्छेद-१ परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ समितिको गठन प्रक्रिया.....	२
१.३ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार.....	२
१.४ समितिको कार्यक्षेत्र.....	३
१.५ अध्ययनको संरचना	७
परिच्छेद-२ समितिका निर्णयहरू.....	८
परिच्छेद-३ समितिले दिएका निर्देशन तथा सुझावहरू.....	१९
परिच्छेद-४ समितिका उपलब्धि, समस्या र सुझाव.....	२७
४.१ समितिका उपलब्धि	२७
४.२ समस्या.....	२८
४.३ सुझाव.....	२९

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रपश्चात् निर्मित संविधानअनुसार संसद जनताको सार्वभौमसत्ताको प्रयोग गर्ने एक महत्वपूर्ण संस्था हो। शासन प्रणालीमा नीति निर्धारण तथा कानून निर्माण गर्ने जस्तो महत्वपूर्ण कार्य व्यवस्थापन कार्यविधिका माध्यमबाट यसले सुनिश्चित गर्दछ। नेपालको संविधानको धारा ८३ मा “प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभा नामका दुई सदन सहितको एक संघीय व्यवस्थापिका हुनेछ जसलाई संघीय संसद भनिनेछ” भनी उल्लेख भएको छ। त्यसैगरी धारा ९७ को उपधारा (१) मा “प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभाले संघीय कानून बमोजिम समितिहरू गठन गर्न सक्नेछन्” भन्ने व्यवस्था छ। संसदका सबै कार्यहरू पूर्ण सदनबाट मात्र सम्पादन गर्न सम्भव हुँदैन। संसदको नियमित कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन, ऐनहरू निर्माण गर्न एवम् सरकारबाट भए गरेका काम कारवाहीको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन वा राय सल्लाह प्रदान गर्न संसदीय समितिहरूको गठन गरिन्छ। सरकारको कार्यक्षेत्र विविध र व्यापक प्रकृतिको बन्दै गएको सन्दर्भमा सरकारको कार्यहरूको निगरानी, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी संसदप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही तुल्याउने कार्यमा संसदीय समितिको भूमिका केन्द्रित हुने गर्दछ। संसदीय समितिहरूमा कानूननिर्माण प्रक्रियालाई सरलीकरण, विशेषज्ञताको उपयोग, आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका विषयमाथि गहिराईमा पुगेर छलफल र सरकारलाई उत्तरदायी तुल्याउने हुँदा संसदीय समितिहरूलाई लघु संसद (Mini Parliament) को रूपमा लिईन्छभने समितिलाई कार्यशाला (Workshop) को रूपमा पनि बुझ्ने गरिन्छ।

नेपाल सरकारलाई प्रतिनिधि सभाप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन, सरकारबाट भएगरेका काम कारवाहीको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन वा राय सल्लाह सुझाव दिन समेतका लागि संविधानको धारा ९७ तथा प्रतिनिधि सभा नियमावली, २०७५ को नियम ७० बमोजिम गठित विभिन्न प्रतिनिधि सभाअन्तर्गतका १० वटा विषयगत समितिहरूमध्ये शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति एक हो। यस समितिले विशेष गरी नागरिकका आधारभूत आवश्यकताकै रूपमा रहेको शिक्षा र स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष र परोक्ष रूपमा सरोकार राख्ने विषयहरूको उठान, पहिचान, नियमन र व्यवस्थापन गर्नमा समन्वयात्मक र सहयोगात्मक भूमिका खेल्दछ। नागरिकलाई शिक्षित र स्वस्थ बनाउन सके विकास र सामाजिक रूपान्तरणमा सघाउ पुग्ने हुँदा सो सन्दर्भमा यो समितिको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। कोभिड १९ को संक्रमण र दुईपटकको संसद विघटनका कारण अपेक्षित व्यवस्थापिकीय कार्यहरू हुन सकेनन् तथापि हालसम्म यस समितिका १२८ ओटा बैठकहरू सम्पन्न भैसकेका छन्।

१.२ समितिको गठन प्रक्रिया:

सभामुखद्वारा मनोनयन भएका माननीय सदस्यहरू र सदस्यहरूले आफूमध्ये छानेको सभापतिसमेतबाट समिति गठन हुन्छ । सभामुखद्वारा सदस्यहरू मनोनयन भएपछि सभाद्वारा यसको अनुमोदन गरिन्छ ।

प्रधानमन्त्री र समितिको विषयसँग सम्बद्ध मन्त्रीहरू समितिका पदेन सदस्यहरू हुन्छन् । सदस्यहरूको मनोनयन गर्दा संसदमा प्रतिनिधित्व गर्ने राजनीतिक दलको सदस्य सङ्ख्या, महिला, आदिवासी/जनजाति, खस, आर्य मधेसी, थारु, मुस्लीम, पिछडिएको क्षेत्र, अल्पसंख्यक समुदाय समेतको प्रतिनिधित्व गराउनुपर्ने प्रावधान प्रतिनिधि सभा नियमावली, २०७५ ले गरेको छ । प्रधानमन्त्री र विषयसँग सम्बन्धित विभागीय मन्त्री पदेन सदस्य रहने बाहेक कुनै पनि सदस्य एकभन्दा बढी समितिको सदस्य हुन पाउँदैन ।

यस समितिमा पदेन सदस्यको अतिरिक्त हाल २४ जना माननीय सदस्यहरू रहनुभएको छ । समितिको सभापतिमा मा. जयपुरी घर्ती रहनुभएको छ भने सदस्यहरूमा मा. अञ्जना विशंखे, मा. उपेन्द्र यादव (सदनको मिति २०७६ माघ २१ देखि), मा. एकवाल मिया, मा. खगराज अधिकारी, मा. गगनकुमार थापा, मा. गिरिराजमणि पोखरेल (मिति २०७७/१२/३० देखि), मा. चित्रलेखा यादव, मा. जीवनराम श्रेष्ठ, मा. तिल बहादुर महत, मा. दुलारीदेवी खत्वेनी, मा. नबिना लामा, मा. नमिताकुमारी चौधरी, मा. नारायणप्रसाद मरासिनी, मा. भैरवबहादुर सिंह, मा. मनकुमारी जि.सी., मा. मानबहादुर विश्वकर्मा, मा. योगेशकुमार भट्टराई (मिति २०७७/१२/३० देखि), मा. रेखाकुमारी झा, मा. विद्या भट्टराई (मिति २०७६/१०/२४ देखि), मा. सरिता न्यौपाने, मा. सुरेन्द्र कुमार यादव (मिति २०७६/१०/२१ देखि), मा. सुरेशकुमार राई, मा. हितबहादुर तामाङ रहनुभएको छ ।

१.३ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

समितिको काम सरकारलाई संघीय संसदप्रति जिम्मेवार तुल्याउनु र समितिको कार्यक्षेत्रभित्रका सरकारका विगत र वर्तमानका विभिन्न काम कारवाहीहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन र सल्लाह प्रदान गर्नु हो । यसको अतिरिक्त समितिका काम, कर्तव्य र क्षेत्राधिकार निम्नबमोजिम रहेका छन्:-

- (१) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने मन्त्रालय, आयोग, र निकायसँग सम्बन्धित विधेयकहरूमा दफावार छलफल गरी सोको प्रतिवेदन प्रतिनिधि सभामा पेश गर्ने ।
- (२) मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका निकायको नीति तथा कार्यक्रम, स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन र अरु यस्तै क्रियाकलापको मूल्याङ्कन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र समुचित टिप्पणी, सिफारिस र निर्देशनसहितको वार्षिक प्रतिवेदन बैठकमा पेश गर्ने ।
- (३) मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका निकायको राजस्व र व्ययसम्बन्धी अनुमानको जाँच गरी वार्षिक अनुमान तयार गर्ने तरिका, वार्षिक अनुमानमा निहित नीतिको सट्टा अपनाउन सकिने वैकल्पिक नीति

- र वार्षिक अनुमानमा रहेको रकममा के कति किफायत गर्न सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र आफ्नो रायसहितको वार्षिक प्रतिवेदन बैठकमा पेश गर्ने ।
- (४) मन्त्रीले सरकारको तर्फबाट बैठकमा समय समयमा दिएका आश्वासनलाई पूरा गर्न नेपाल सरकारद्वारा के कस्ता कदम उठाइएका छन् सो सम्बन्धमा अध्ययन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने र बैठकमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (५) विषयसँग सम्बन्धित सरकारी निकायको सार्वजनिक सम्पत्तिको हिनामिना भए/नभएको अध्ययन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन दिने र बैठकमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (६) सभाद्वारा प्रत्यायोजित अधिकारअन्तर्गत बनाइएको नियम संविधान, सम्बन्धित ऐन, प्रचलित कानूनबमोजिम बनेको छ छैन र सरकारद्वारा प्रचलित ऐन, नियम अनुसार काम भए गरेको छ वा छैन भन्ने विषयमा मूल्याङ्कन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (७) सरकारद्वारा समय समयमा गठन हुने छानविन आयोग, समिति र जाँचबुझ आयोग तथा समितिद्वारा प्रस्तुत प्रतिवेदन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक राय, सल्लाह र निर्देशन दिने ।
- (८) मन्त्रालय, विभाग र अन्य निकायबाट सम्पादन भएका कामको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (९) बैठकले सुम्पेको अन्य काम गर्ने, र
- (१०) समितिको सिफारिसमा सभामुखबाट अनुमोदित बजेट र कार्यक्रमको अधीनमा रही आफ्नो कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

१.४ समितिको कार्य क्षेत्र

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको क्षेत्रभित्र निम्नबमोजिमका मन्त्रालयहरू र सोअन्तर्गतका विभाग तथा निकायहरू र सोसँग सम्बन्धित विषयहरू पर्दछन् ।

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र सोअन्तर्गतका निकाय र विषयहरू:

१. शिक्षासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
२. केन्द्रीय विश्वविद्यालयसम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
३. विदेशी विश्वविद्यालयसँगको सम्बन्धन, समकक्षता निर्धारण, प्रत्यायन (एक्रिडिटेशन), समन्वय तथा नियमन,
४. केन्द्रीय पुस्तकालयसम्बन्धी नीति, कानून र व्यवस्थापन,
५. मानव संसाधन आवश्यकता प्रक्षेपण, राष्ट्रिय शैक्षिक योजना एवम् मानवस्रोत विकास योजना,

६. विद्यालय तहको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, मूल विषयको पाठ्यक्रम, नमुना पाठ्यपुस्तक र नियम,
७. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको राष्ट्रिय नीति, पाठ्यक्रम प्रारूप, योग्यता निर्धारण, सीप परीक्षणको मापदण्ड,
८. विद्यालय तहको शिक्षकको सेवा सर्त योग्यता एवम् समकक्षताको नीति र मापदण्ड,
९. शिक्षक तालिमसम्बन्धी नीति, मापदण्ड र स्तरीकरण पाठ्यक्रम प्रारूप, योग्यता निर्धारण, सीप परीक्षणको मापदण्ड तथा तालिम केन्द्रसँगको समन्वय,
१०. विद्यालय तहको परीक्षाको राष्ट्रिय मापदण्ड, माध्यमिक तहको परीक्षा व्यवस्थापन तथा समकक्षता निर्धारण,
११. कूटनीतिक नियोगबाट सम्बन्धन लिई सञ्चालन हुने शैक्षिक संस्थाको स्वीकृति,
१२. विदेशी शैक्षिक संस्थाबाट सम्बन्धन लिई सञ्चालन हुने शैक्षिक संस्थाको स्वीकृति, प्रत्यायन तथा नियमन,
१३. प्रदेश तथा स्थानीय तहको शैक्षिक विषयमा समन्वय,
१४. विश्वविद्यालय अनुदान आयोग, केन्द्रीय विश्वविद्यालय, खुला विश्वविद्यालय र केन्द्रीयस्तरका शैक्षिक प्रतिष्ठान,
१५. छात्रवृत्ति र विद्वत् वृत्तिसम्बन्धी नीति र मापदण्ड,
१६. शैक्षिक अध्ययन, अनुसन्धानको स्वीकृति सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
१७. राष्ट्रिय प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा शैक्षिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन,
१८. शैक्षिक गुणस्तर मापक निर्धारण, मापन तथा नियमन,
१९. राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्,
२०. विज्ञान प्रविधिसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड,
२१. बैज्ञानिक, अन्तरिक्ष विज्ञान र खगोल विज्ञानसम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान,
२२. विज्ञान र प्रविधिको खोज, अनुसन्धान, आविष्कार, प्रवर्द्धन र विकास,
२३. विज्ञान प्रविधि विषयक तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र सर्वेक्षणको मापदण्ड,
२४. पारमाणविक प्रविधि, रेडियोधर्मी पदार्थहरूको गुणस्तर तथा उपयोग सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रणालीको स्थापना, व्यवस्थापन र नियमन,
२५. जैविक तथा पारमाणविक प्रविधिको उपयोग तथा प्रवर्द्धन, नियन्त्रण र नियमन,

२६. ओजोन अध्ययन, सौर्य विकीरण मापन तथा सूचना प्रवाह,
२७. वैज्ञानिक उपकरण क्यालिब्रेशन तथा प्रमाणीकरण,
२८. रासायनिक पदार्थको उपयोग तथा प्रवर्द्धन, नियन्त्रण नियमन,
२९. पारमाणविक पदार्थ बेवारिसे स्रोतहरूको खोज तथा पुनर्लाभ र व्यवस्थापन,
३०. आणविक उर्जासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन,
३१. नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान, राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रतिष्ठान, प्लानेटेरियम, वधशाला र विज्ञान संग्रहालय,
३२. मन्त्रालयसम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,
३३. मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन,
३४. नेपाल शिक्षा सेवाको सञ्चालन (आर्कियोलजी समूहबाहेक)

स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय र सोअन्तर्गतका निकाय र विषयहरू:

१. स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
२. राष्ट्रियस्तरमा प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनस्थापनात्मक र निवारणसम्बन्धी स्वास्थ्य नीति, कानून र मापदण्ड,
३. स्वास्थ्यसम्बन्धी प्राञ्जिक, व्यवसायिक र पेसागत संघ संस्था सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
४. राष्ट्रिय तथा केन्द्रीय अस्पताल, स्वास्थ्य प्रतिष्ठानहरूको स्थापना, सञ्चालन र नियमन,
५. नर्सिङ्गहोम लगायतका स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा सञ्चालनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
६. अस्पताल एवम् स्वास्थ्य संस्थाको प्रत्यायन,
७. विशिष्ट सेवा प्रदायक अस्पतालसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
८. औषधी, स्वास्थ्य सामग्री तथा स्वास्थ्य प्रविधिको उत्पादन र विकास, सञ्चय, बिक्री वितरण अन्तिम विसर्जनसम्बन्धी गुणस्तर, मापदण्ड र नियमन,
९. आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सालगायतका परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवा सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
१०. सर्ने र नसर्ने रोग रोकथाम तथा नियन्त्रणसम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड,
११. अन्तर्राष्ट्रिय स्वास्थ्य नियमन,

१२. स्वास्थ्य बीमा तथा सामाजिक स्वास्थ्य सुरक्षा,
१३. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या क्षेत्रको मानवस्रोत विकास र व्यवस्थापन,
१४. स्वास्थ्य सेवा तथा वस्तुको शुल्कसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
१५. औषधी निगरानी र नियमन,
१६. औषधी खरिद तथा आपूर्ति व्यवस्थासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन
१७. अति आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री (खोप र परिवार नियोजनका साधन) आपूर्ति तथा व्यवस्थापन,
१८. स्वास्थ्य विज्ञान सम्बन्धी अध्ययन र अनुसन्धानसम्बन्धी मापदण्ड,
१९. जडीबुटी, जान्तव र खनिज (हर्बल, एनिमल र मिनरल) को औषधीय अनुसन्धान,
२०. स्वास्थ्य सूचना प्रणाली व्यवस्थापन र स्वास्थ्य लेखा पद्धति,
२१. राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय चासोका जनस्वास्थ्य समस्याको निगरानी,
२२. आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र क्षेत्रको मापदण्ड,
२३. विभिन्न तहमा आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य सेवाको राष्ट्रिय प्रोटोकल
२४. राष्ट्रिय रिफरेन्स प्रयोगशाला र परीक्षण केन्द्रको स्थापना, सञ्चालन र नियमन,
२५. स्वास्थ्य पर्यटन प्रवर्द्धनसम्बन्धी समन्वय,
२६. जनस्वास्थ्यसम्बन्धी आपतकालीन अवस्था, स्वास्थ्य क्षेत्रमा विपद् र महामारी व्यवस्थापन,
२७. आपतकालीन अवस्थाका लागि औषधी तथा औषधीजन्य सामग्रीको मौज्दात (बफरस्टक) व्यवस्थापन,
२८. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा रिफरल पद्धतिको विकास,
२९. जनसङ्ख्या, बसाइसराई, परिवार नियोजन, मातृशिशु कल्याण, प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून र मापदण्ड,
३०. राष्ट्रियस्तरमा जनसङ्ख्यासम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान एवम् प्रक्षेपण सूचना प्रणाली,
३१. बसाइसराई सर्वेक्षण तथा स्थिति विश्लेषण,
३२. स्वास्थ्यजन्य सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी नीति र मापदण्ड,
३३. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,
३४. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन,

३५. नेपाल स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन,

युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय र सोअन्तर्गतका निकाय र विषयहरु:

१. युवा, खेलकुद र स्काउटसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
२. राष्ट्रियस्तरका खेलकुद संघ संस्थाको नियमन र समन्वय,
३. राष्ट्रिय, प्रादेशिक र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा खेलकुद विकास र प्रवर्द्धन,
४. राष्ट्रिय, प्रादेशिक र अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना र सहभागिता,
५. युवा जागरण तथा विकास,
६. राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्,
७. युवा स्वरोजगार कोष,
८. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,
९. मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन,

१.५ अध्ययनको संरचना

यस अध्ययनको संगठनमा विभिन्न परिच्छेदलाई क्रमशः छुट्टयाइएको छ । परिच्छेद एकमा परिचयअन्तर्गत पृष्ठभूमि, समितिको गठन प्रक्रिया, समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार, समितिको कार्यक्षेत्र र अध्ययनको संरचना समेटिएको छ ।

यसैगरी, परिच्छेद दुईमा शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको मिति २०७८ साउन ११ गतेदेखि २०७९ असार मसान्तसम्ममा भएका बैठकका निर्णयहरु उल्लेख गरिएको छ ।

यस्तै, तेस्रो परिच्छेदमा समितिले दिएका निर्देशन तथा सुझावहरुको व्यहोरा समयबद्ध ढङ्गले उल्लेख गरिएको छ ।

परिच्छेद चारमा समितिका उपलब्धि, देखिएका समस्या र समाधानका लागि दिइएका सुझावहरु समेटिएको छ ।

परिच्छेद- २

समितिका निर्णयहरू

यस आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा समितिका २० वटा बैठकहरू बसेका छन् । त्यी बैठकका निर्णयहरूलाई मितिका आधारमा क्रमशः उल्लेख गरिएको छ ।

समितिको मिति २०७८/०४/११ को बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायबमोजिमको निर्णय गरियो ।

१ कोभिड—१९ को वर्तमान स्थिति, खोप व्यवस्थापन र सम्भावित तेस्रो लहरको सम्बन्धमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसंख्या राज्यमन्त्री उमेश श्रेष्ठ, मन्त्रालयका सचिव श्री लक्ष्मण अर्याल र सहसचिव डा. गुणराज लोहनीसँग छलफल गरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई देहायबमोजिमका सुझावहरू दिइयोः-

- कोभिड १९ को खोपको व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राख्दै सोको व्यवस्थित वितरण, खोपकेन्द्रको विस्तार र उपलब्धतालाई सरल र सहज बनाउनुपर्ने,
 - कोभिड १९ को संभावित तेस्रो लहरको नियन्त्रण गर्न पूर्वतयारी गर्नुपर्ने,
 - कोभिड १९ को उपचारमा केही निजी अस्पतालहरूले अधिक शुल्क लिने गरेकोले सोको अनुगमन गरी नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम शुल्क लिने व्यवस्था गर्ने,
 - कोभिड १९ को असहज परिस्थितिमा बिरामीले सहज उपचार पाउनको लागि थप स्वास्थ्यकर्मीहरूको व्यवस्था गर्नुपर्ने,
 - कोभिड १९ को संक्रमणबाट बच्नको लागि जुलुस, जात्रा, मेलाजस्ता भीडभाडयुक्त कार्यक्रमहरूलाई निरुत्साहित गर्नुपर्ने,
 - कोभिड १९ को संक्रमणको त्रासले मानसिक रूपमा परेको असरलाई न्यूनिकरण गर्न परामर्श सेवा दिने व्यवस्था गर्नुपर्ने,
 - नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएअनुसार नागरिकको आधारभूत शिक्षा र स्वास्थ्यमा पहुँच अभिवृद्धिका लागि चुस्त र दुरुस्त अनुगमन गर्नुपर्ने ।
- २ महाराजगञ्जस्थित निर्माणाधीन सुरेश वाग्ले मेमोरियल क्यान्सर केन्द्रको भवन निरीक्षण गर्ने,
- ३ समितिको अर्को बैठक मिति २०७७/०४/१३ गते बिहान ११:०० बजे बस्नेगरी आजको बैठक स्थगित भयो ।

समितिको मिति २०७८/०४/१३ को बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । बैठकमा कोभिड १९ को जोखिम रहिरहेको अवस्थामा विभिन्न तहको परीक्षा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिवलगायत अन्य पदाधिकारीहरूसँग छलफल गरी देहायबमोजिमको सुझाव तथा निर्देशन दिने निर्णय भयो:-

- १ कोभिड १९ को जोखिम रहेकै अवस्थामा परीक्षा सञ्चालन गर्नुपर्ने बाध्यता रहेकोले परीक्षा हलमा भीडभाड कम गर्न परीक्षा केन्द्रको संख्या बढाउने व्यवस्था गर्ने,
- २ परीक्षार्थीहरूको कोभिड १९ को परीक्षण गरी संक्रमित देखिएमा परीक्षा दिन सक्नेहरूले छुट्टै कोठामा बसेर दिने व्यवस्था गर्ने र परीक्षा दिन नसक्नेहरूको लागि छुट्टै परीक्षा लिने व्यवस्था गर्ने,
- ३ कक्षा १२ को परीक्षार्थीहरू, स्नातक तह र स्नातकोत्तर तहका परीक्षार्थीहरूलाई खोपको व्यवस्था गर्न सुझाव दिने,
- ४ परीक्षा केन्द्रमा स्वास्थ्यकर्मी, आधारभूत स्वास्थ्य सामग्री र औषधीको व्यवस्था गर्ने,
- ५ पोखरा विश्वविद्यालयका स्नातक तहलाई सिनेटबाट मान्यता दिन विगत चार वर्षदेखि ढिलाइ भएकोले यो समस्या यथाशीघ्र समाधान गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

समितिको मिति २०७८/०४/२१ गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायको विषयमा निर्णय गरियो:-

१. कोभिड १९ को संक्रमण बढिरहेको अवस्थामा आम जनतालाई खोप लगाउने सम्बन्धमा प्रभावकारी खोप व्यवस्थापनका लागि व्यवस्थित खोप वितरण, लक्षित समूह पहिचान, फ्रण्टलाईनमा खटिनेलाई प्राथमिकतामा राखिनुपर्ने विषयमा छलफल गरियो ।
२. आई सि यु, भेण्टिलेटर, अक्सिजनलगायतका स्वास्थ्य सामग्रीको उचित व्यवस्थापनका सम्बन्धमा छलफल गरियो ।
३. समितिले कोभिड १९ को खोपका सम्बन्धमा विगतमा दिइएको निर्देशन पुनःस्मरण गराउँदै कार्यान्वयनमा जोड दिइयो ।
४. बढ्दो संक्रमण नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि विज्ञको सहयोग लिई अगाडि बढ्ने सम्बन्धमा छलफल गरियो ।

समितिको मिति २०७८/०४/२२ गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायको निर्णय गरियोः-

वि.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, धरानमा भएको वेथितिको अन्त्य र दोषीलाई कारवाही लगायतका माग राखी सम्बन्धित चिकित्सक, कर्मचारी, विद्यार्थी, नागरिक अगुवा र स्थानीय बासिन्दा लामो समयदेखि आन्दोलित भएको सन्दर्भमा सम्बन्धित निकायबाट यथोचित समाधान नभई विरामीहरूले आधारभूत स्वास्थ्य सेवाबाट बञ्चित हुनु परेको र विद्यार्थीहरूको अध्ययनको वातावरण विथोलिएको विषयमा समितिको गम्भीर ध्यानाकर्षण भई सम्बन्धित मन्त्रालयका राज्यमन्त्रीको उपस्थितिमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद् कार्यालयका सचिव बैकुण्ठ अर्यालको नेतृत्वमा गठित ८ सदस्यीय अध्ययन टोलीले तयार पारेको “वि.पी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, धरान समस्या पहिचान तथा छानबिन कार्यदलको प्रतिवेदन” को सम्बन्धमा जानकारी लिइयो ।

समितिको मिति २०७८/०५/०४ गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायको निर्णय गरियोः-

समितिको आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, सहसचिव श्री दीपक शर्मा, सहसचिव श्री युवराज सुवेदी, राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डका अध्यक्ष प्रा.डा. चन्द्रमणि पौडेल, राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डका सदस्य सचिव श्री दुर्गाप्रसाद अर्याल र ईञ्जिनियरिङ्ग अध्ययन संस्थानका डीन प्रा.डा. शशीधर राम जोशी र सहायक डीन प्रा.डा. ज्ञानबहादुर थापासँग कक्षा १२ को परीक्षा र ईञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको शुल्कका सम्बन्धमा छलफल गरियो ।

समितिको मिति २०७८/०५/०८ गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायको निर्णय गरियोः-

समितिको आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया र मन्त्रालयका सहसचिव श्री हरिप्रसाद लम्सालसँग कक्षा १२ को परीक्षा र ईञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको शुल्कका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमका निर्देशनहरू दिइयोः-

- १ अन्य तहका परीक्षाहरू संचालन भइरहेको अवस्थामा कक्षा को परीक्षा मात्र पटकपटक स्थगित नहुँदा विद्यार्थीहरूमा भविष्यप्रतिको चिन्ता थपिनुका साथै मानसिक असर पनि परिरहेकोले खोपको

व्यवस्थापन गर्दै स्वास्थ्य मापदण्ड र भौतिक दुरी कायम गरी यथाशीघ्र होम सेन्टरमै परीक्षा गराउने व्यवस्था गर्ने,

२. इञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको विवादित शुल्कको विषयमा कोभिड को संक्रमण कायमै रहेको जठ अवस्थामा अन्य क्रियाकलाप नभएकोले पढाइ शुल्कबाहेक अन्य शुल्क नलिने व्यवस्था गर्ने।

समितिको मिति २०७८/०५/१० गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । समितिको आजको बैठकमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयका राज्यमन्त्री माननीय उमेश श्रेष्ठ र स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक डा.आर.पि. विच्छा लगायतका पदाधिकारीहरूसँग कक्षा १२ को परीक्षार्थीलाई खोप दिने सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयो:—

“ कक्षा १२ को परीक्षामा सहभागी हुने परीक्षार्थीहरूलाई छिटो भन्दा छिटो कोभिड १९ को खोप दिएर परीक्षामा सहभागी गराउने व्यवस्था गर्ने ”

समितिको मिति २०७८/०५/२० गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । समितिको आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, सहसचिव डा. हरिप्रसाद लम्साल र चिकित्सा शिक्षा आयोगका उपाध्यक्ष प्रा.डा. श्रीकृष्ण गिरी, निर्देशक प्रा.डा. संघरत्न बज्राचार्य, निर्देशक प्रा.डा. रमेशप्रसाद आचार्यसँग राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा नियमावली, २०७७ को छात्रवृत्ति सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयो:—

१. राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा नियमावली, २०७७ को छात्रवृत्ति सम्बन्धमा बनेको नियम २० को उपनियम (५) मा उल्लेख भएको “अन्य विद्यालयबाट” भन्ने शब्द हटाई सरकारी विद्यालयबाट उत्तीर्ण उम्मेदवारलाई मात्र छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने गरी नियमावलीमा आवश्यक संशोधन गर्ने,
२. सोही नियमावलीको नियम २० को उपनियम (६), (७) र (८) को सन्दर्भमा सरकारी विद्यालयबाट आएका लक्षित वर्ग, समुदायलाई मात्र छात्रवृत्ति पाउने गरी नियमावली संशोधन गर्ने र “अन्य” भन्ने शब्द झिक्ने,
३. चिकित्सा शिक्षा सम्बन्धी शैक्षिक क्यालेण्डर छिट्टै प्रकाशित गर्ने ।

समितिको मिति २०७८/०६/०६ गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

समितिको आजको बैठकमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयका राज्यमन्त्री माननीय उमेश श्रेष्ठ, महाशाखा प्रमुख डा. गुणराज लोहनी र इपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखाका प्रमुख डा. कृष्णप्रसाद पौडेलसँग डायलिसिसका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन तथा सुझावहरू दिइयोः—

समितिको निर्देशन

१. डायलिसिस मेशिनको सङ्ख्या बढाउने प्रक्रियालाई तुरुन्त कार्यान्वयनमा लैजाने ।
२. मृगौला प्रत्यारोपण सेवालाई सहज र छिटो हुने व्यवस्था गर्ने ।
३. सामान्यतया सुगरको रोग र उच्च रक्तचापका कारणबाट मृगौलासम्बन्धी रोग लाग्ने भएकोले जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेर मृगौलासम्बन्धी रोगबाट बच्ने उपायका सम्बन्धमा सर्वसाधारण जनतालाई जानकारी गराउने व्यवस्था गर्ने ।
४. नेपालमा नेफ्रोलोजिष्टको दरवन्दी सङ्ख्या कम भएकोले समयसापेक्ष बृद्धि गर्ने ।

समितिको सुझाव

१. मृगौला सम्बन्धी सम्पूर्ण काम हुने विशेष अस्पताल बनाउनुपर्ने ।
२. स्कुलको पाठ्यक्रममा थप स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारी समावेश गरी समयसापेक्ष बनाउनुपर्ने ।

समितिको मिति २०७८/०६/१० गतेको बैठकको निर्णय

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, सहसचिव डा. हरि लम्सालसँग चीन र जापानमा अध्ययनरत र अध्ययन गर्न जाने प्रकृत्यामा रहेका नेपाली विद्यार्थीहरूका समस्या, मणिपाल कलेज र चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीका छोराछोरी र स्थानीयबासीले पाउने आरक्षणका सम्बन्धमा छलफल भयो ।

निर्देशनहरूः

१. चीनमा अध्ययन गर्न गएका विद्यार्थीहरू कोभिड-१९ का कारणले नेपाल आई अनलाइन कक्षा पढिरहेको अवस्थामा नेपाल सरकारले चीन सरकारसँग कूटनीतिक पहल गरी चीनमा पठाउने व्यवस्था गर्ने । यदि तत्काल पठाउन नसक्ने हो भने मेडिकल र ईन्जिनियरिङ्ग विषयमा पढ्ने विद्यार्थीहरूलाई प्रयोगात्मक अभ्यास गर्न समस्या भएकोले विद्यार्थीहरूको लागि समाधानको उपाय खोजी गर्नुपर्ने ।

२. चीनमा अध्ययनरत सैद्धान्तिक कोर्ष पूरा गरेका नेपाली विद्यार्थीहरूलाई इन्टर्नसिपको व्यवस्था गर्ने र सैद्धान्तिक कोर्ष पूरा नभएका र अन्य विद्यार्थीहरूको हकमा सम्बन्धित मुलुकमा पठाउन आवश्यक पहल गर्ने ।
३. नेपाल सरकारले जापानमा अध्ययन गर्नका लागि No Objection Certificate (NOC) दिएको र जापान सरकारले पनि Certificate of Entry (COE) र भिसा पाएका विद्यार्थीहरूलाई पठाउन कूटनीतिक पहल गर्नुपर्ने ।
४. नेपाल सरकार र मणिपाल कलेजबीच भएको सम्झौता शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिमा उपलब्ध गराउने र सो सम्बन्धमा मणिपाल कलेज विक्री भएको भन्ने समाचारहरू आएकोले सो विषयमा सत्यतथ्य बुझी समितिलाई जानकारी गराउनुपर्ने ।

समितिको अर्को बैठक २०७८ असोज १२ गते बिहान ११:०० बजे बस्नेगरी आजको बैठक स्थगित भयो ।

समितिको मिति २०७८/०६/१२ को बैठकको निर्णय:

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, चिकित्सा शिक्षा आयोगका कार्यकारी उपाध्यक्ष प्रा. डा. श्री श्रीकृष्ण गिरी लगायत आयोगका अन्य पदाधिकारीहरूसँग चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीका छोराछोरी र स्थानीयबासीले पाउने आरक्षणका सम्बन्धमा वृहत छलफल गरी देहायबमोजिमका निर्णयहरू गरियो:-

- १ चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीहरू तथा स्थानीयबासीको आरक्षणका सम्बन्धमा चिकित्सा शिक्षा आयोगले सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूसँग सल्लाह गरी चिकित्सा शिक्षा ऐनबमोजिम नियमावलीमा संशोधन गरी आरक्षणको व्यवस्था गर्न आयोगलाई निर्देशन दिइयो ।
- २ मृगौला सम्बन्धी समस्याबारे अनुकूल समयमा अन्तर्क्रिया गर्ने निर्णय गरियो । साथै, सो अन्तर्क्रिया कार्यक्रमको मिति तय गर्न सभापतिलाई जिम्मा दिने निर्णय गरियो ।

समितिको मिति २०७८/०६/१८ को बैठकको निर्णय:

प्रतिनिधि सभाअन्तर्गतको शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिका ज्येष्ठ सदस्य माननीय मानबहादुर विश्वकर्माको सभापतित्वमा बसेको समितिको आजको बैठकमा काठमाण्डौं स्कुल अफ ल का प्रतिनिधि श्री खगेन्द्र प्रसाईले सिकाइका वैकल्पिक उपायबारे आफ्नो प्रस्तुतीकरण पेश गर्नुभयो र सोही विषयमा समितिमा छलफल पनि गरियो ।

समितिको मिति २०७८/०८/१७ को बैठकको निर्णयः

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

समितिको आजको बैठकमा समितिको आगामी कार्यसूची लगायतका विषयमा छलफल भयो ।

समितिको अर्को बैठक मिति २०७८/०८/१९ गते आईतबार दिनको १:३० बजे बस्ने गरी आजको बैठक स्थगित भयो ।

समितिको मिति २०७८/०८/१९ को बैठकको निर्णयः

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक समितिका सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । आजको बैठकमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्री विरोध खतिवडा, निमित्त सचिव डा. गुणराज लोहनी, स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक डा. दिपेन्द्ररमण सिंह, परिवार कल्याण महाशाखाका निर्देशक डा. विवेक कुमार लाल र इडिसिडीका शाखा प्रमुख डा. अमृत पोखरेलको उपस्थितिमा कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन), कोभिड-१९ को खोप र स्वास्थ्य सामग्रीका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिने निर्णय भयो:-

१. कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन) बाट बच्न/बचाउन आवश्यक पूर्व तयारी गर्ने ।
२. जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग र अशक्त नागरिकलाई घरघरमै पुगी कोभिड-१९ को खोप लगाउने व्यवस्था गर्नुका साथै नागरिकले सहज र सरल ढङ्गले खोप लगाउन पाउने व्यवस्थासमेत गर्ने ।
३. भारतमा पनि नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन) को सङ्क्रमण देखिएकोले भारतबाट नेपाल प्रवेश गर्ने व्यक्तिहरूलाई नाकाहरूमा चेकजाँच गरी खोप लगाएको कार्ड र पि.सि.आर. रिपोर्ट देखाएर मात्र प्रवेश पाउने व्यवस्था गर्ने ।

समितिको मिति २०७८/०९/०८ को बैठकको निर्णयः

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्री मा. देवेन्द्र पौडेल, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका राज्यमन्त्री मा. उमेश श्रेष्ठ, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव (शिक्षा) श्री यादवप्रसाद कोइराला, सहसचिव श्री दीपक शर्मालगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग संघीय शिक्षा ऐन र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् ऐनका सम्बन्धमा वृहत छलफल गरी निम्नानुसारको निर्णय गरियो:-

१. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयो:-

- संघीय शिक्षा विधेयक यथाशक्य चाँडो संसदमा पेश गर्ने,
- केही मेडिकल कलेजहरूले बढी शुल्क लिइरहेको सम्बन्धमा सत्यतथ्य बुझी समस्या समाधान गर्ने,
- समितिको मिति २०७७/०२/२९ गतेको SEE खारेज गर्न दिएको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने,
- बाल विकासमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई सरकारले निर्धारण गरेबमोजिमको न्यूनतम पारिश्रमिक केही स्थानीय तहहरूले उपलब्ध नगराएको सम्बन्धको गुनासो सम्बोधन गर्ने ।

२. प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षासम्बन्धी अन्तर्क्रियाको मिति तोक्ने जिम्मेवारी समिति सभापति लाई दिइयो ।

समितिको मिति २०७८/१०/०४ गतेको बैठकको निर्णय

सङ्घीय संसद, प्रतिनिधि सभाअन्तर्गतको शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा समितिको बैठक बस्यो । आजको बैठकमा कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट(ओमिक्रोन) को सम्बन्धमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या राज्यमन्त्री भवानीप्रसाद खापुङ, सचिव डा. रोशन पोखरेल, EDCD का प्रमुख डा. कृष्ण पौडेललगायतका पदाधिकारीहरूसँग व्यापक छलफल गरी यसको समाधान, व्यवस्थापन, उपचार, रोकथाम र नियन्त्रणको लागि स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई निम्न निर्देशन दिने निर्णय भयो ।

- १ खोप केन्द्रको विस्तार गर्ने र आमजनतालाई कोभिड-१९ को खोप छिटो, छरितो र प्रभावकारी ढङ्गले उपलब्ध गराउने ।
- २ सर्वसाधारणहरूको भीडभाड कम गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- ३ कोरोनाको जोखिम अधिक भएका जिल्लाहरूमा Contact Tracing लाई प्रभावकारी बनाउने र PCR Test को दायरा बढाउने ।
- ४ कोभिड १९ को उपचार रोकथाम र नियन्त्रणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन संघ, प्रदेश र स्थानीय तह विचको समन्वय र सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ५ कोभिड-१९ नियन्त्रणका लागि सबै सरोकारवाला पक्षहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- ६ सबै अस्पतालहरूमा आई.सि.यू., भेन्टीलेटर र अक्सिजनको व्यवस्था गर्ने ।
- ७ नेपाल भारत सीमा नाकाहरूमा स्थापित होलिडिङ सेन्टरहरू सञ्चालनका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने ।

- ८ प्रत्येक प्रदेशमा खोप भण्डारणको व्यवस्था गरी खोप भण्डारणलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ९ कोभिड-१९का विरामीको उपचारमा खटिएका डाक्टर, नर्सलगायत सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्री र जोखिम भत्ता तुरुन्त उपलब्ध गराउने ।
- १० अस्पतालहरूमा आवश्यकताअनुसार दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ११ PCR Test को शुल्क अधिक भएको जनगुनासोलाई सम्बोधन गर्न सबै अस्पतालहरूले PCR Test को शुल्क समायोजन गर्ने ।
- १२ कोभिड-१९ को उपचारमा आवश्यक औषधीको कालोबजारी नियन्त्रणका लागि अनुगमन प्रभावकारी बनाउने ।
- १३ खोप वितरणको अभिलेखलाई चुस्त र दुरुस्त राख्ने ।
- १४ अशक्त, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक र बालबालिकाहरूलाई घरमै खोप लगाउने व्यवस्था मिलाउने ।

समितिको मिति २०७८/११/०३ को बैठकको निर्णय:

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभा अन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

आजको बैठकमा युवा तथा खेलकुद मन्त्री मा. महेश्वरजंग गहतराज (अथक), सचिव डा. दामोदर रेग्मी लगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग मन्त्रालयको आगामी योजनाका सम्बन्धमा वृहत छलफल भयो ।

आजको बैठकमा युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयलाई निम्न सुझाव दिने निर्णय गरियो ।

१. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालनको लागि पूर्ण तयारी गर्ने ।
२. राष्ट्रिय खेलकुद परिषदको पदाधिकारी नहुँदा कार्ययोजना कार्यान्वयनमा समस्या देखापरेकोले कानूनी ढङ्गले छिटो समाधान गर्ने ।
३. एक स्थानीय तह, एक खेलमैदानको नीति तदारुकतासाथ लागू गर्नु पर्ने ।
४. ऐन अनुसारको नियमावली तयार गरी कार्यान्वयनमा जानु पर्ने ।

समितिको मिति २०७८।११।२३ गतेको बैठकको निर्णयः

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक समितिका सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । बैठकमा नोबेल मेडिकल कलेज, विराटनगरले अतिरिक्त शुल्क लिएको र विद्यार्थीहरूले अध्ययनको लागि अन्य कलेजमा स्थानान्तरणको माग राखी गरिरहेको आन्दोलनका सम्बन्धमा चिकित्सा शिक्षा आयोगका उपाध्यक्ष डा० श्रीकृष्ण गिरी, सदस्य सचिव डा० भोजराज काफ्ले र शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सहसचिव डा० हरिप्रसाद लम्साललगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल गरी शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र चिकित्सा शिक्षा आयोगलाई निम्नबमोजिमको निर्देशन दिने निर्णय गरियोः-

- १ शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, चिकित्सा शिक्षा आयोग र काठमाडौं विश्वविद्यालयले नोबेल मेडिकल कलेज प्रशासन, स्थानीय जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी नोबेल मेडिकल कलेज, विराटनगरमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई भौतिक र मानसिक पीडा नदिई अतिरिक्त शुल्क लिएको भए फिर्ता गर्दै छात्रावासलाई स्वैच्छिक गरी एक हप्ताभित्र भयरहित वातावरणमा सो कलेजमा अध्ययन गर्ने व्यवस्था गर्ने । यदि सो व्यवस्था गर्न नसके अन्य विकल्पको खोजी गरी पठनपाठन सुचारु गर्ने ।
- २ पीडित विद्यार्थीहरूको करिब तीन महिना छुटेको कक्षालाई अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरी पठनपाठनलाई नियमित गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- ३ चिकित्सा शिक्षा आयोगले गरेको निर्णय र मिति २०७८।०९।०६ गते मोरङका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा थप शुल्क लिएको विषयमा नोबेल मेडिकल कलेजका प्रतिनिधि र अभिभावकहरूसँग भएको बैठकको निर्णय यथाशीघ्र कार्यान्वयन गराउने ।

समितिको मिति २०७९/०२/०९ गतेको बैठकको निर्णयः

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभाअन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बसी देहायका निर्णयहरू गरियोः-

- १ आजको बैठकमा समितिको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७/०७८ को मस्यौदामा छलफल गरी समितिका माननीय सदस्यहरूबाट दुई दिनभित्र प्राप्त भएका सुझावहरूलाई प्रतिवेदनमा समावेश गर्नेगरी समितिबाट प्रतिवेदन पास गरियो ।

समितिका अर्को बैठक मिति २०७९/०२/११ गते बस्नेगरी आजको बैठक स्थगित भयो ।

समितिको मिति २०७९/०२/११ गतेको बैठकको निर्णयः

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभा अन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो ।

आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि राज्यमन्त्री श्री बोधमायाकुमारी यादव, मन्त्रालयका सचिव (विज्ञान तथा प्रविधि) श्री प्रमिलादेवी बज्राचार्य, पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका महानिर्देशक श्री अणुप्रसाद न्यौपाने, जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र (लि.) का प्रबन्ध निर्देशक श्री अनिलकुमार झा र मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग माध्यमिक तहको पाठ्यपुस्तकको छपाइ र वितरणमा देखिएका समस्याका सम्बन्धमा छलफल गरी शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई निम्न निर्देशन तथा सुझाव दिने निर्णय गरियो ।

निर्देशन

माध्यमिक तहको पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा ढिलासुस्ती भई विद्यार्थीहरू पठनपाठनबाट बञ्चित हुने अवस्था आएकाले बैकल्पिक व्यवस्था गरेर भएपनि तत्कालै पाठ्यपुस्तक विद्यार्थीसमक्ष पुग्नेगरी व्यवस्था गर्न शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई निर्देशन गर्दछ ।

सुझाव

- पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा ढिलासुस्तीले पैदा गरेको समस्यालाई दीर्घकालीन हल गर्नका लागि आवश्यक प्रणाली परिवर्तन गरी समयमै छपाइ र वितरण गर्न गुरुयोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ,
- पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा देखिएको समस्याको दीर्घकालिन हल गर्न संवैधानिक व्यवस्था अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार कार्यान्वयन गर्ने ।

समितिको मिति २०७९/०२/१६ गतेको बैठकको निर्णय:

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभा अन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक ज्येष्ठ सदस्य माननीय मानबहादुर विश्वकर्माको सभापतित्वमा बसी देहायबमोजिमका निर्णयहरू गरियो:-

- १ आजको बैठकमा समितिको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७८/०७९ को मस्यौदामा छलफल गरी समितिका माननीय सदस्यहरूबाट दुई दिनभित्र प्राप्त भएका सुझावहरूलाई प्रतिवेदनमा समावेश गर्नेगरी समितिबाट प्रतिवेदन पास गरियो ।

परिच्छेद-३

समितिले दिएका निर्देशन तथा सुझावहरू

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको विभिन्न समयमा बसेको बैठकले दिएका निर्देशन तथा सुझावहरू निम्नबमोजिम रहेका छन् ।

१. मिति २०७८/०४/११ मा स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई दिइएको सुझाव

कोभिड—१९ को वर्तमान स्थिति, खोप व्यवस्थापन र सम्भावित तेस्रो लहरको सम्बन्धमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसंख्या राज्यमन्त्री उमेश श्रेष्ठ, मन्त्रालयका सचिव श्री लक्ष्मण अर्याल र सहसचिव डा. गुणराज लोहनीसँग छलफल गरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई देहायबमोजिमका सुझावहरू दिइयो:-

- कोभिड १९ को खोपको व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राख्दै सोको व्यवस्थित वितरण, खोपकेन्द्रको विस्तार र उपलब्धतालाई सरल र सहज बनाउनुपर्ने,
- कोभिड १९ को संभावित तेस्रो लहरको नियन्त्रण गर्न पूर्वतयारी गर्नुपर्ने,
- कोभिड १९ को उपचारमा केही निजी अस्पतालहरूले अधिक शुल्क लिने गरेकोले सोको अनुगमन गरी नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम शुल्क लिने व्यवस्था गर्ने,
- कोभिड १९ को असहज परिस्थितिमा बिरामीले सहज उपचार पाउनको लागि थप स्वास्थ्यकर्मीहरूको व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- कोभिड १९ को संक्रमणबाट बच्नको लागि जुलुस, जात्रा, मेलाजस्ता भीडभाडयुक्त कार्यक्रमहरूलाई निरुत्साहित गर्नुपर्ने,
- कोभिड १९ को संक्रमणको त्रासले मानसिक रूपमा परेको असरलाई न्यूनिकरण गर्न परामर्श सेवा दिने व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएअनुसार नागरिकको आधारभूत शिक्षा र स्वास्थ्यमा पहुँच अभिवृद्धिका लागि चुस्त र दुरुस्त अनुगमन गर्नुपर्ने ।

२. मिति २०७८/०४/१३ मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । बैठकमा कोभिड १९ को जोखिम रहरहेको अवस्थामा विभिन्न तहको परीक्षा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिवलगायत अन्य पदाधिकारीहरूसँग छलफल गरी देहायबमोजिमको सुझाव तथा निर्देशन दिने निर्णय भयो:-

- कोभिड १९ को जोखिम रहेकै अवस्थामा परीक्षा सञ्चालन गर्नुपर्ने बाध्यता रहेकोले परीक्षा हलमा भीडभाड कम गर्न परीक्षा केन्द्रको संख्या बढाउने व्यवस्था गर्ने,

- परीक्षार्थीहरूको कोभिड १९ को परीक्षण गरी संक्रमित देखिएमा परीक्षा दिन सक्नेहरूले छुट्टै कोठामा बसेर दिने व्यवस्था गर्ने र परीक्षा दिन नसक्नेहरूको लागि छुट्टै परीक्षा लिने व्यवस्था गर्ने,
- कक्षा १९ को परीक्षार्थीहरू, स्नातक तह र स्नातकोत्तर तहका परीक्षार्थीहरूलाई खोपको व्यवस्था गर्न सुझाव दिने,
- परीक्षा केन्द्रमा स्वास्थ्यकर्मी, आधारभूत स्वास्थ्य सामग्री र औषधीको व्यवस्था गर्ने,
- पोखरा विश्वविद्यालयका स्नातक तहलाई सिनेटबाट मान्यता दिन विगत चार वर्षदिखि ढिलाइ भएकोले यो समस्या यथाशीघ्र समाधान गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

३. मिति २०७८/०५/०८ मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

समितिको आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया मन्त्रालयका सहसचिव श्री हरिप्रसाद लम्सालसँग कक्षा १२ को परीक्षा र ईञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको शुल्कका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमका निर्देशनहरू दिइयोः-

- अन्य तहका परीक्षाहरू संचालन भइरहेको अवस्थामा कक्षा १२ को परीक्षा मात्र पटकपटक स्थगित हुँदा विद्यार्थीहरूमा भविष्यप्रतिको चिन्ता थपिनुका साथै मानसिक असर पनि परिरहेकोले खोपको व्यवस्थापन गर्दै स्वास्थ्य मापदण्ड र भौतिक दुरी कायम गरी यथाशीघ्र होम सेन्टरमै परीक्षा गराउने व्यवस्था गर्ने,
- इञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको विवादित शुल्कको विषयमा कोभिड १९ को संक्रमण कायमै रहेको अवस्थामा अन्य क्रियाकलाप नभएकोले पढाइ शुल्कबाहेक अन्य शुल्क नलिने व्यवस्था गर्ने ।

४. मिति २०७८/०५/१० मा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयका राज्यमन्त्री माननीय उमेश श्रेष्ठ र स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक डा.आर.पि. विच्छा लगायतका पदाधिकारीहरूसँग कक्षा १२ को परीक्षार्थीलाई खोप दिने सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयोः—

“ कक्षा १२ को परीक्षामा सहभागी हुने परीक्षार्थीहरूलाई छिटो भन्दा छिटो कोभिड १९ को खोप दिएर परीक्षामा सहभागी गराउने व्यवस्था गर्ने ”

५. मिति २०७८/०५/२० मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, सहसचिव डा. हरिप्रसाद लम्साल र चिकित्सा शिक्षा आयोगका उपाध्यक्ष प्रा.डा. श्रीकृष्ण गिरी, निर्देशक प्रा.डा. संघरत्न बज्राचार्य, निर्देशक प्रा.डा. रमेशप्रसाद आचार्यसँग राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा नियमावली, २०७७ को छात्रवृत्ति सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयोः—

- राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा नियमावली, २०७७ को छात्रवृत्ति सम्बन्धमा बनेको नियम २० को उपनियम (५) मा उल्लेख भएको “अन्य विद्यालयबाट” भन्ने शब्द हटाई सरकारी विद्यालयबाट उत्तीर्ण उम्मेदवारलाई मात्र छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने गरी नियमावलीमा आवश्यक संशोधन गर्ने,
- सोही नियमावलीको नियम २० को उपनियम (६), (७) र (८) को सन्दर्भमा सरकारी विद्यालयबाट आएका लक्षित वर्ग, समुदायलाई मात्र छात्रवृत्ति पाउने गरी नियमावली संशोधन गर्ने र “अन्य” भन्ने शब्द झिकने,
- चिकित्सा शिक्षा सम्बन्धी शैक्षिक क्यालेण्डर छिट्टै प्रकाशित गर्ने ।

६. मिति २०७८/०६/०६ मा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयका राज्यमन्त्री माननीय उमेश श्रेष्ठ, महाशाखा प्रमुख डा. गुणराज लोहनी र इपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखाका प्रमुख डा. कृष्णप्रसाद पौडेलसँग डायलिसिसका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन तथा सुझावहरू दिइयोः—

समितिको निर्देशन

१. डायलिसिस मेशिनको सङ्ख्या बढाउने प्रक्रियालाई तुरुन्त कार्यान्वयनमा लैजाने ।
२. मृगौला प्रत्यारोपण सेवालालाई सहज र छिटो हुने व्यवस्था गर्ने ।
३. सामान्यतया सुगरको रोग र उच्च रक्तचापका कारणबाट मृगौलासम्बन्धी रोग लाग्ने भएकोले जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेर मृगौलासम्बन्धी रोगबाट बच्ने उपायका सम्बन्धमा सर्वसाधारण जनतालाई जानकारी गराउने व्यवस्था गर्ने ।
४. नेपालमा नेफ्रोलोजिष्टको दरवन्दी सङ्ख्या कम भएकोले समयसापेक्ष बृद्धि गर्ने ।

समितिको सुझाव

१. मृगौला सम्बन्धी सम्पूर्ण काम हुने विशेष अस्पताल बनाउनुपर्ने ।
२. स्कूलको पाठ्यक्रममा थप स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारी समावेश गरी समयसापेक्ष बनाउनुपर्ने ।

७. मिति २०७८/०५/१० मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, सहसचिव डा. हरि लम्सालसँग चीन र जापानमा अध्ययनरत र अध्ययन गर्न जाने प्रकृत्यामा रहेका नेपाली विद्यार्थीहरूका समस्या, मणिपाल कलेज र चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीका छोराछोरी र स्थानीयबासीले पाउने आरक्षणका सम्बन्धमा छलफल भयो ।

निर्देशनहरू:

- चीनमा अध्ययन गर्न गएका विद्यार्थीहरू कोभिड-१९ का कारणले नेपाल आई अनलाइन कक्षा पढिरहेको अवस्थामा नेपाल सरकारले चीन सरकारसँग कूटनीतिक पहल गरी चीनमा पठाउने व्यवस्था गर्ने । यदि तत्काल पठाउन नसक्ने हो भने मेडिकल र ईन्जिनियरिङ्ग विषयमा पढ्ने विद्यार्थीहरूलाई प्रयोगात्मक अभ्यास गर्न समस्या भएकोले विद्यार्थीहरूको लागि समाधानको उपाय खोजी गर्नु पर्ने ।
- चीनमा अध्ययनरत सैद्धान्तिक कोर्ष पूरा गरेका नेपाली विद्यार्थीहरूलाई इन्टर्नसिपको व्यवस्था गर्ने र सैद्धान्तिक कोर्ष पूरा नभएका र अन्य विद्यार्थीहरूको हकमा सम्बन्धित मुलुकमा पठाउन आवश्यक पहल गर्ने ।
- नेपाल सरकारले जापानमा अध्ययन गर्नका लागि No Objection Certificate (NOC) दिएको र जापान सरकारले पनि Certificate of Entry (COE) र भिसा पाएका विद्यार्थीहरूलाई पठाउन कूटनीतिक पहल गर्नुपर्ने ।
- नेपाल सरकार र मणिपाल कलेजबीच भएको सम्झौता शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिमा उपलब्ध गराउने र सो सम्बन्धमा मणिपाल कलेज विक्री भएको भन्ने समाचारहरू आएकोले सो विषयमा सत्यतथ्य बुझी समितिलाई जानकारी गराउनुपर्ने ।

८. मिति २०७८/०६/१२ मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव श्री रामप्रसाद थपलिया, चिकित्सा शिक्षा आयोगका कार्यकारी उपाध्यक्ष प्रा. डा. श्री श्रीकृष्ण गिरी लगायत आयोगका अन्य पदाधिकारीहरूसँग चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीका छोराछोरी र स्थानीयबासीले पाउने आरक्षणका सम्बन्धमा वृहत छलफल गरी आयोगलाई देहायबमोजिमका निर्देशन दिइयो:-

- चिकित्सा शिक्षासँग सम्बन्धित कर्मचारीहरू तथा स्थानीयबासीको आरक्षणका सम्बन्धमा चिकित्सा शिक्षा आयोगले सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूसँग सल्लाह गरी चिकित्सा शिक्षा ऐनबमोजिम नियमावलीमा संशोधन गरी आरक्षणको व्यवस्था गर्ने

९. समितिको मिति २०७८/०८/१९ स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यालाई दिइएको निर्देशन

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक समितिका सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । आजको बैठकमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्री विरोध खतिवडा, निमित्त सचिव डा. गुणराज लोहनी, स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशक डा. दिपेन्द्ररमण सिंह, परिवार कल्याण महाशाखाका निर्देशक डा. विवेक कुमार लाल र इडिसिडीका शाखा प्रमुख डा. अमृत पोखरेलको उपस्थितिमा कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन), कोभिड-१९ को खोप र स्वास्थ्य सामग्रीका सम्बन्धमा छलफल गरी देहायबमोजिमको निर्देशन दिने निर्णय भयो:-

- कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन) बाट बच्न/बचाउन आवश्यक पूर्व तयारी गर्ने ।
- जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग र अशक्त नागरिकलाई घरघरमै पुगी कोभिड-१९ को खोप लगाउने व्यवस्था गर्नुका साथै नागरिकले सहज र सरल ढङ्गले खोप लगाउन पाउने व्यवस्थासमेत गर्ने ।
- भारतमा पनि नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन) को सङ्क्रमण देखिएकोले भारतबाट नेपाल प्रवेश गर्ने व्यक्तिहरूलाई नाकाहरूमा चेकजाँच गरी खोप लगाएको कार्ड र पि.सि.आर. रिपोर्ट देखाएर मात्र प्रवेश पाउने व्यवस्था गर्ने ।

१०. मिति २०७८/०५/१० मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

संघीय संसद, शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्री मा. देवेन्द्र पौडेल, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका राज्यमन्त्री मा. उमेश श्रेष्ठ, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सचिव (शिक्षा) श्री यादवप्रसाद कोइराला, सहसचिव श्री दीपक शर्मालगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग संघीय शिक्षा ऐन र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् ऐनका सम्बन्धमा वृहत छलफल गरी शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई देहायबमोजिमको निर्देशन दिइयो:-

- संघीय शिक्षा विधेयक यथाशक्य चाँडो संसदमा पेश गर्ने,
- केही मेडिकल कलेजहरूले बढी शुल्क लिइरहेको सम्बन्धमा सत्यतथ्य बुझी समस्या समाधान गर्ने,
- समितिको मिति २०७७/०२/२९ गतेको SEE खारेज गर्न दिएको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने,
- बाल विकासमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई सरकारले निर्धारण गरेबमोजिमको न्यूनतम पारिश्रमिक केही स्थानीय तहहरूले उपलब्ध नगराएको सम्बन्धको गुनासो सम्बोधन गर्ने ।

११. मिति २०७८/१०/०४ मा स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन

सङ्घीय संसद, प्रतिनिधि सभाअन्तर्गतको शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा समितिको बैठक बस्यो । आजको बैठकमा कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन) को सम्बन्धमा माननीय स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या राज्यमन्त्री भवानीप्रसाद खापुङ, सचिव डा. रोशन पोखरेल, EDCD का प्रमुख डा. कृष्ण पौडेललगायतका पदाधिकारीहरूसँग व्यापक छलफल गरी यसको समाधान, व्यवस्थापन, उपचार, रोकथाम र नियन्त्रणको लागि स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई निम्न निर्देशन दिने निर्णय भयो ।

- खोप केन्द्रको विस्तार गर्ने र आमजनतालाई कोभिड-१९ को खोप छिटो, छरितो र प्रभावकारी ढङ्गले उपलब्ध गराउने ।
- सर्वसाधारणहरूको भीडभाड कम गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।

- कोरोनाको जोखिम अधिक भएका जिल्लाहरूमा Contact Tracing लाई प्रभावकारी बनाउने र PCR Test को दायरा बढाउने ।
- कोभिड १९ को उपचार रोकथाम र नियन्त्रणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन संघ, प्रदेश र स्थानीय तह विचको समन्वय र सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- कोभिड-१९ नियन्त्रणका लागि सबै सरोकारवाला पक्षहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- सबै अस्पतालहरूमा आई.सि.यू., भेन्टीलेटर र अक्सिजनको व्यवस्था गर्ने ।
- नेपाल भारत सीमा नाकाहरूमा स्थापित होलिडिड सेन्टरहरू सञ्चालनका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने ।
- प्रत्येक प्रदेशमा खोप भण्डारणको व्यवस्था गरी खोप भण्डारणलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- कोभिड-१९का विरामीको उपचारमा खटिएका डाक्टर, नर्सलगायत सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्री र जोखिम भत्ता तुरुन्त उपलब्ध गराउने ।
- अस्पतालहरूमा आवश्यकताअनुसार दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने ।
- PCR Test को शुल्क अधिक भएको जनगुनासोलाई सम्बोधन गर्न सबै अस्पतालहरूले PCR Test को शुल्क समायोजन गर्ने ।
- कोभिड-१९ को उपचारमा आवश्यक औषधीको कालोबजारी नियन्त्रणका लागि अनुगमन प्रभावकारी बनाउने ।
- खोप वितरणको अभिलेखलाई चुस्त र दुरुस्त राख्ने ।
- अशक्त, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक र बालबालिकाहरूलाई घरमै खोप लगाउने व्यवस्था मिलाउने ।

१२. मिति २०७८/११/०३ मा युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयलाई दिइएको सुझाव

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभा अन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठकमा युवा तथा खेलकुद मन्त्री मा. महेश्वरजंग गहतराज (अथक), सचिव डा. दामोदर रेग्मी लगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग मन्त्रालयको आगामी योजनाका सम्बन्धमा वृहत छलफल भयो । आजको बैठकमा युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयलाई निम्न सुझाव दिने निर्णय गरियो ।

- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालनको लागि पूर्ण तयारी गर्ने ।

- राष्ट्रिय खेलकुद परिषदको पदाधिकारी नहुँदा कार्ययोजना कार्यान्वयनमा समस्या देखापरेकोले कानूनी ढङ्गले छिटो समाधान गर्ने ।
- एक स्थानीय तह, एक खेलमैदानको नीति तदारुकतासाथ लागू गर्नु पर्ने ।
- ऐन अनुसारको नियमावली तयार गरी कार्यान्वयनमा जानु पर्ने ।

१३. मिति २०७८।११।२३ मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, चिकित्सा शिक्षा आयोगलाई दिइएको निर्देशन

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक समितिका सभापति माननीय जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । बैठकमा नोबेल मेडिकल कलेज, विराटनगरले अतिरिक्त शुल्क लिएको र विद्यार्थीहरूले अध्ययनको लागि अन्य कलेजमा स्थानान्तरणको माग राखी गरिरहेको आन्दोलनका सम्बन्धमा चिकित्सा शिक्षा आयोगका उपाध्यक्ष डा० श्रीकृष्ण गिरी, सदस्य सचिव डा० भोजराज काफ्ले र शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयका सहसचिव डा० हरिप्रसाद लम्साललगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल गरी शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र चिकित्सा शिक्षा आयोगलाई निम्नबमोजिमको निर्देशन दिने निर्णय गरियो:-

- शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, चिकित्सा शिक्षा आयोग र काठमाडौं विश्वविद्यालयले नोबेल मेडिकल कलेज प्रशासन, स्थानीय जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी नोबेल मेडिकल कलेज, विराटनगरमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई भौतिक र मानसिक पीडा नदिई अतिरिक्त शुल्क लिएको भए फिर्ता गर्दै छात्रावासलाई स्वैच्छिक गरी एक हप्ताभित्र भयरहित वातावरणमा सो कलेजमा अध्ययन गर्ने व्यवस्था गर्ने । यदि सो व्यवस्था गर्न नसके अन्य विकल्पको खोजी गरी पठनपाठन सुचारु गर्ने ।
- पीडित विद्यार्थीहरूको करिव तीन महिना छुटेको कक्षालाई अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरी पठनपाठनलाई नियमित गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- चिकित्सा शिक्षा आयोगले गरेको निर्णय र मिति २०७८।०९।०६ गते मोरङका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा थप शुल्क लिएको विषयमा नोबेल मेडिकल कलेजका प्रतिनिधि र अभिभावकहरूसँग भएको बैठकको निर्णय यथाशीघ्र कार्यान्वयन गराउने ।

१४. मिति २०७९/०२/११ मा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिइएको निर्देशन तथा सुझाव

संघीय संसद, प्रतिनिधि सभा अन्तर्गत गठित शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिको बैठक माननीय सभापति जयपुरी घर्तीको सभापतित्वमा बस्यो । आजको बैठकमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि राज्यमन्त्री श्री बोधमायाकुमारी यादव, मन्त्रालयका सचिव (विज्ञान तथा प्रविधि) श्री प्रमिलादेवी बज्राचार्य, पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका महानिर्देशक श्री अणुप्रसाद न्यौपाने, जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र (लि.) का प्रबन्ध निर्देशक श्री अनिलकुमार झा र मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरूसँग माध्यमिक तहको पाठ्यपुस्तकको छपाइ र वितरणमा देखिएका समस्याका सम्बन्धमा छलफल गरी शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई निम्न निर्देशन तथा सुझाव दिने निर्णय गरियो ।

निर्देशन

माध्यमिक तहको पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा ढिलासुस्ती भई विद्यार्थीहरू पठनपाठनबाट बञ्चित हुने अवस्था आएकाले बैकल्पिक व्यवस्था गरेर भएपनि तत्कालै पाठ्यपुस्तक विद्यार्थीसमक्ष पुग्नेगरी व्यवस्था गर्न शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई निर्देशन गर्दछ ।

सुझाव

- पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा ढिलासुस्तीले पैदा गरेको समस्यालाई दीर्घकालीन हल गर्नका लागि आवश्यक प्रणाली परिवर्तन गरी समयमै छपाइ र वितरण गर्न गुरुयोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ,
- पाठ्यपुस्तक छपाइ र वितरणमा देखिएको समस्याको दीर्घकालिन हल गर्न संवैधानिक व्यवस्था अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार कार्यान्वयन गर्ने ।

परिच्छेद-४

समितिका उपलब्धि, समस्या र सुझाव

४.१ समितिका उपलब्धि

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति र कोभिड-१९ को सम्बन्धमा सरकारले गरेका कामकारवाहीको अनुगमन उपसमितिले विभिन्न समयमा स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई दिएको निर्देशन र सुझावअनुसार मन्त्रालयले निम्नानुसारका कामकारवाहीहरू गरेको पाइयो:-

- कोभिड १९ को खोपको व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राख्दै सोको व्यवस्थित वितरण, खोपकेन्द्रको विस्तार र उपलब्धतालाई सरल र सहज बनाइएको,
- कोभिड १९ को असहज परिस्थितिमा बिरामीले सहज उपचार पाउनको लागि थप स्वास्थ्यकर्मीहरूको व्यवस्था गरिएको,
- कोभिड १९ को संक्रमण बढिरहेको अवस्थामा आम जनतालाई खोप लगाउने सम्बन्धमा प्रभावकारी खोप व्यवस्थापनका लागि व्यवस्थित खोप वितरण, लक्षित समूह पहिचान, फ्रण्टलाईनमा खटिनेलाई प्राथमिकतामा राखिएको,
- कोभिड-१९ को नयाँ भेरियन्ट (ओमिक्रोन)बाट बच्न/बचाउन आवश्यक पूर्व तयारी गरिएको,
- जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग र अशक्त नागरिकलाई सहज र सरल ढङ्गले खोप लगाउने व्यवस्था भएको ।

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति र कोभिड-१९ को सम्बन्धमा सरकारले गरेका कामकारवाहीको अनुगमन उपसमितिले विभिन्न समयमा शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई दिएको निर्देशन र सुझावअनुसार मन्त्रालयले निम्नानुसारका कामकारवाहीहरू गरेको पाइयो:-

- कक्षा १२ को परीक्षार्थीहरू, स्नातक तह र स्नातकोत्तर तहका परीक्षार्थीहरूलाई खोपको व्यवस्था गरिएको,
- परीक्षा केन्द्रमा आधारभूत स्वास्थ्य सामग्रीको व्यवस्था गरिएको,
- स्वास्थ्य मापदण्ड र भौतिक दुरी कायम गरी होम सेन्टरमै परीक्षा गराइएको,
- इञ्जिनियरिङ्ग कलेजहरूको विवादित शुल्कको विषयमा कोभिड १९ को संक्रमण कायमै रहेको अवस्थामा अन्य क्रियाकलाप नभएकोले पढाइ शुल्कमात्र लिइएको,
- चीनमा अध्ययन गर्न गएका विद्यार्थीहरू कोभिड-१९ का कारणले नेपाल आई अनलाइन कक्षा पढिरहेको अवस्थामा नेपाल सरकारले चीन सरकारसँग कूटनीतिक पहल गरिएको,
- बाल विकासमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई सरकारले निर्धारण गरेबमोजिमको न्यूनतम पारिश्रमिक उपलब्ध गराएको,

- प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षासम्बन्धी अन्तर्क्रिया गरिएको,
- नोबल मेडिकल कलेज, विराटनगरमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई भौतिक र मानसिक पीडा नदिई भयरहित वातावरणमा पठनपाठन सुचारु गरिएको,

४.२ समस्या

शिक्षा तथा स्वास्थ्य समितिका क्षेत्राधिकारसँग सम्बन्धित नीति तथा कानूनहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन-मूल्याङ्कनलगायतका पक्षहरूमा निम्नानुसारका समस्याहरू रहेका छन्:-

- स्वास्थ्य र शिक्षालाई मौलिक अधिकारको रूपमा संविधान र कानूनमा व्यवस्था भए पनि यसको संवैधानिक मर्मानुसार प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन नसकेको,
- समितिका क्षेत्राधिकारसँग सम्बन्धित नीतिहरूलाई स्पष्ट र सहज ढङ्गले कार्यान्वयनमा ल्याउन नसकिएको,
- चिकित्सा शिक्षा ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नभएको,
- आधारभूत र निःशुल्क स्वास्थ्य सेवाका लागि पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार, औषधी र आवश्यक जनशक्तिको अभाव भएको,
- मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था भएको स्वास्थ्य उपचारमा सर्वसाधारण नागरिकको सहज पहुँच पुग्न सकेको छैन । निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित स्वास्थ्य सञ्चालनको सेवालालाई गुणस्तरिय सुलभ बनाउने र औषधी पसलहरूलाई नियमन गर्ने कार्य प्रभावकारी हुन नसकेको,
- समितिहरूले दिएका निर्देशनहरू सम्बन्धित मन्त्रालय र निकायहरूले कार्यान्वयनमा उच्च प्राथमिकता नदिएको,
- कोभिड-१९ का बिरामीको उपचारमा खटिएका डाक्टर, नर्सलगायत सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्री र जोखिम भत्ता उपलब्ध नगराइएको,
- सरकारका निकायहरूले समितिको प्रयोजनका लागि माग गरेका विवरणहरू समयमा पेश नगर्ने र मागबमोजिम पूर्ण विवरणहरू उपलब्ध नगराउने,
- समिति प्रयोजनको लागि व्यवस्था गरिएको हलको क्षमता सानो भएकोले सरोकारवाला पक्षसँग छलफल गर्दा अरु समितिका हलमा भर पर्नुपर्ने बाध्यता रहेको,
- अन्तरसम्बन्धित विषयमा कार्यक्षेत्रमा दोहोरोपन देखिनु साथै एउटै विषयमा समितिले दिने निर्देशनमा एकरूपता नभएको, समिति समन्वयमा कमि रहेको,
- समितिले दिएका निर्देशनको कार्यान्वयनको समितिमा समीक्षा नगरिएको,
- निर्देशन तथा प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने बाध्यकारी व्यवस्था नहुनु, कार्यान्वयन नगरेमा सजाय के हुने भन्ने स्पष्ट व्यवस्था नभएको,

- समितिको गणपुरक संख्या समितिको तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको एकाउन्न प्रतिशतले हुने व्यवस्थाले गर्दा समितिको गणपुरक संख्या पुग्नै समस्या देखिएको साथै समयमा बैठक सुरु गर्न नसकिएको,

४.३ सुझाव

यस समितिले शिक्षा, स्वास्थ्य र खेलकूदसम्बन्धी व्यवस्थापिकीय कामहरू गरिरहेको छ । समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका मन्त्रालय तथा सम्बन्धित निकायहरूको कार्यसम्पादनका विषयमा निरन्तर रूपमा छलफल गरी मन्त्रालय तथा सम्बन्धित निकायहरूलाई ध्यानाकर्षण, सुझाव र निर्देशन प्रदान गर्दै आएको छ । सरकारको काम कारवाहीलाई पारदर्शी एवम् प्रभावकारी बनाउनका लागि स्थलगत अनुगमनपश्चात: निर्देशन दिने कार्यसमेत समितिबाट हुँदै आएको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य र खेलकूदसम्बन्धी संविधानमा उल्लेखित मौलिक हकको कार्यान्वयनमा समिति केन्द्रित हुने गरेको छ । यी कार्यहरूको प्रभावकारिता अभिवृद्धिका लागि निम्नानुसारका सुझावहरू दिइएको छ:-

- समितिका माननीय सदस्यहरूलाई कानूनी मस्यौदा निर्माणका सम्बन्धमा नियमित रूपमा विज्ञहरूसँग अन्तरक्रिया गराउनुपर्ने,
- सचिवालयमा सूचना बैंकको स्थापना गरी माननीय सदस्यहरूलाई आवश्यक विषयमा सूचना तथ्यांक उपलब्ध गराउनुपर्ने,
- संसदीय अध्ययन अनुसन्धानमा विशेष जोड दिई समितिको गतिविधिसँग सम्बन्धित पुराना अभिलेखहरूलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने,
- समिति सभाकक्ष र सचिवालयलाई आधुनिक पूर्वाधारयुक्त बनाउनुपर्ने,
- समितिको काम कारवाहीलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउनुपर्ने साथै समितिका भर्चुअल बैठकलाई कानूनी मान्यता प्रदान गर्ने सम्बन्धमा प्रतिनिधि सभा नियमावली, २०७५ मा आवश्यक संशोधन गर्नुपर्ने,
- समितिलाई थप क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउन समितिमा रहेका राजनीतिक दलका सदस्यहरूबीच निरन्तर रूपमा सहकार्य र समन्वय कायम हुनुपर्ने,
- सार्वजनिक विद्यालय र विश्वविद्यालयहरूको स्तरोन्नतीका लागि सरकारले प्राविधिक शिक्षा र सामान्य शिक्षाको अनुसन्धानमा विशेष ध्यान दिनुका साथै खुला विश्वविद्यालय र दूर शिक्षामा जोड दिनुपर्ने,
- युवाहरूको सीप र दक्षता अभिवृद्धि गर्दै रोजगारमुखी शिक्षामा सरकारले जोड दिनुपर्ने,
- शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित समितिको निर्णय तथा निर्देशनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने,
- नागरिकमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सहज रूपमा पुऱ्याउन भौतिक पूर्वाधार, औषधी र डाक्टर, नर्स लगायतका जनशक्तिको उचित व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- चिकित्सा शिक्षा आयोग जस्तै इन्जिनियरिङ्ग शिक्षा आयोगले पनि परीक्षा लिएर अनुमति पत्र प्रदान गर्नुपर्ने,

- नयाँ आविष्कार, खोज तथा अनुसन्धानलाई विशेष टेवा दिइ सो अनुरूप सरकारले नयाँ पुस्ताहरूलाई अध्यापन गराउनुपर्ने,
- स्वास्थ्यविद्, शिक्षाविद्हरू र युवाहरूको विदेश पलायन हुने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्नका लागि सरकारले ठोस कदम चाल्नुपर्ने,
- सार्वजनिक अस्पतालमा जस्तै निजी अस्पतालहरूमा समेत सहूलियतपूर्ण शुल्कमा उपचारको प्रबन्ध मिलाउनुका साथै त्यसको लागि मौजुदा कानूनमा संशोधन गर्नुपर्ने,
- प्रत्येक आर्थिक वर्षको बजेटमा शिक्षा र स्वास्थ्यलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने,
- आगामी दिनमा विषयगत समितिलाई थप प्रभावकारी र परिणाममुखी बनाउनका लागि बैठक सञ्चालन गर्नुपूर्व शिक्षाविद् तथा स्वास्थ्यविज्ञसँग व्यापक छलफल गर्ने,
- समितिका माननीय सदस्यहरू तथा कर्मचारीहरूलाई अन्य देशहरूसँग अनुभव आदानप्रदान गर्नका लागि अध्ययन भ्रमणको व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- समय समयमा समितिमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई समितिको कार्यसम्पादन, प्रतिवेदन लेखन तथा अन्य संसदीय प्रकृया सम्बन्धमा क्षमता अभिवृद्धि तालिमको व्यवस्था हुनुपर्ने,
- समितिको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित जानकारीमूलक पुस्तक/दस्तावेजहरू प्रचुरमात्रामा रहनेगरी पुस्तकालयको स्थापना गर्नुपर्ने,
- समितिलाई थप क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउन समितिमा रहेका राजनीतिक दलका सदस्यहरूबीच निरन्तर रूपमा सहकार्य र समन्वय कायम हुनुपर्ने ।